

7. Drucker P. F. Management: Teats, Responsibilities, Practices. New York: HarperCollins, 1973. – 553 p.
8. Виконачва влада і адміністративне право / В. Б. Авер'янов [та ін.]; ред. В. Б. Авер'янов. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 668 с.
9. Альберт М. Основы менеджмента: пер. с англ. / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Изд-во «Дело», 1997. – 704 с.
10. Савченко О. В. Державний та громадський контроль: питання співвідношення в умовах розвитку громадянського суспільства / О. В. Савченко / Право і суспільство. – 2015. – № 4 частина 3. – С. 162–167.
11. Брижко В.М. Особливості ознак та матеріальна специфічність у сфері інформаційного права / Б. М. Брижко // Інформація і право. – 2015. – № 1(13). – С. 15–26.
12. Бурило Ю.П. Нагляд (контроль) в інформаційному секторі економіки / Бурило Ю.П. // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3–1. – С. 154–156.
13. Єсімов С.С. Правове регулювання застосування інформаційних технологій для формування довіри до органів державної влади / С.С. Єсімов // Наук. вісник ЛьвДУВС. Серія юридична – 201. – № 1. – С. 173–184.
14. Бортник Н. П. Принципи фінансового контролю в системі інвестиційно-правової політики / Н.П. Бортник, С.С. Єсімов // Вісник Нац. ун-ту «Львівська Політехніка». Серія: юрид. науки. – Львів: Вид-во Львівської політехніки. – 2015. – № 824. – С. 14–21.

УДК 342.98:342.924

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ В СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Удод М.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права та адміністративного права Донецького національного університету імені Василя Стуса; Малахова І.С., магістр юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса

Udod M., Malakhova I. LEGAL REGULATION OF STATE SUPERVISION IN THE FIELD OF FIRE SAFETY IN UKRAINE

***Анотація:** В статті розглядаються законодавчі основи правового регулювання державного нагляду в сфері пожежної безпеки, а також етапи її становлення. Особлива увага приділяється новітнім нормативно-правовим актам, прийняття яких сприятиме реформуванню збалансованої та ефективної системи державного нагляду, яка забезпечуватиме безпеку та інтереси всіх суб'єктів цих правовідносин.*

***Ключові слова:** державний нагляд, пожежна безпека, органи Державної служби надзвичайних ситуацій, Кодекс цивільного захисту, господарська діяльність, реформування.*

***Annotation:** The article discusses the legislative basis of legal regulation of state supervision in the field of fire safety and the stages of its formation. Special attention is paid to the latest regulations, the adoption of which will contribute to the reform of a balanced and effective system of public oversight that will ensure the safety and interests of all subjects of these relations.*

***Keywords:** state supervision, fire safety, The State Emergency Service of Ukraine, the Code of civil protection, economic activities, reforming.*

Реформування державної влади в Україні та певні суперечливості чинного законодавства у сфері державного нагляду за дотриманням правил пожежної безпеки зумовили деякі прогалини у питаннях здійснення цього нагляду. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшого реформування Державної служби з надзвичайних ситуацій з метою захисту прав та інтересів як людини, так й суб'єкта господарювання.

Дослідженням законодавства з державного нагляду в сфері пожежної безпеки та шляхів його вдосконалення опікувались багато вчених-юристів, суддів та юристів-практиків, зокрема – наукові праці В.Любліна, М.Удод, також вагомий внесок у розв'язанні цього питання в своїх працях зробили такі українські науковці: Т.Парпан, А.Любінський, А.Клочко, В.Собина, А.Харчук, О.Міллер, А.Половко, Г. Ситник. та інші.

Мета наукової статті полягає у проведенні наукового дослідження чинної системи нормативно-правових актів з питань реалізації державного нагляду в сфері пожежної безпеки, здійснення аналізу їх положень та виявлення недоліків.

Після прийняття Кодексу цивільного захисту України втратили чинність багато законів, які регулювали державний пожежний нагляд, починаючи з часів становлення незалежності, проте не всі положення попередніх нормативно-правових актів отримали своє відображення у Кодексі, в результаті чого залишилися прогалини.

Отже, з початку становлення незалежності державний нагляд у сфері дотримання правил пожежної безпеки зазнав великих функціональних змін та декількох етапів реформування.

На сьогодні відповідальність за здійснення державного нагляду в сфері пожежної безпеки відповідно до п.1 ст.47 Кодексу цивільного захисту України (Далі – КЦЗУ) покладається на центральний орган виконавчої влади[1]. Подальші уточнення, на кого саме покладається функції контролю, можна знайти в Указі Президента України від 16.01.2013 р. «Про деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій», де в пункті 50 зазначено, що державний нагляд організовується та здійснюється Державною службою з надзвичайних ситуацій України (далі – ДСНС) через відповідні територіальні підрозділи в областях, містах, районах тощо[2]. Це положення дублюється в Постанові КМУ від 16.12.2015 р. «Про затвердження Положення про ДСНС», де в частині 39 пункту 4 зазначено, що ДСНС виконує державний нагляд за дотриманням вимог чинного законодавства з пожежної безпеки суб'єктами господарювання, а також як державними органами, так й органами місцевого самоврядування[3].

Враховуючи суттєві зміни та постійну реорганізацію органу влади, уповноваженого наглядати за дотриманням правил пожежної безпеки, нормативні акти щодо діяльності цих органів створюють цілісну систему.

На першому місці серед всіх нормативних актів з державного нагляду за дотриманням пожежної безпеки в Україні виступає Конституція України, якою передбачено відповідальність держави перед народом за свою діяльність в аспекті гарантування безпеки здоров'я і життя людини як найвищої соціальної цінності. [4] Також державний нагляд у сфері пожежної безпеки регламентується вищезгаданим Кодексом Цивільного захисту України, який замінив низку законодавчих актів, які на той час були пов'язані між собою сферою регулювання, проте мали розбіжності у трактуванні тих чи інших положень забезпечення пожежної безпеки в Україні. Прийняття Кодексу шляхом консолідації багатьох нормативних актів з пожежної безпеки стало вирішенням лише частини проблем та, в свою чергу, зумовило декілька прогалин у чинному законодавстві. Так, знайшли своє відображення в Кодексі, та разом з тим втратили свою чинність наступні закони та підзаконні акти: Закони України «Про пожежну безпеку» (1993 р.), «Про правові засади цивільного захисту» (2004р.), а також Постанова МНС «Про застосування запобіжних заходів», Наказ МНС України № 130 «Інструкція про порядок та умови застосування органами державного пожежного нагляду запобіжних заходів» (2004 р.), Інструкція №59, затверджена Наказом МНС «Про організацію наглядово-профілактичної діяльності» та багато інших.

Слід також зауважити, що КЦЗУ був прийнятий завдяки впровадженню Державної цільової соціальної програми забезпечення пожежної безпеки на 2012-2015 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів. Програма зазначала необхідність «підвищити ефективність управління з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення пожежної безпеки, удосконалення законодавчої, науково-технічної і ресурсної бази, що сприятиме підвищенню рівня пожежної безпеки в населених пунктах та на об'єктах...». На сьогодні, частково виконавши передбачені в ній завдання, Програма втратила свою чинність[5].

Повертаючись до КЦЗУ щодо питання зі здійснення державного нагляду в сфері пожежної безпеки, законодавець присвятив Главу 14 Кодексу, в якій визначив наступні позиції: органи, що мають повноваження з нагляду (контролю) та конкретизація цих повноважень, способи здійснення нагляду та санкції, що можуть застосовуватися при

фіксуванні порушень законодавства. Окремими статтями в Кодексі винесені позиції застосування заходів реагування та видання приписів та розпоряджень органом ДСНС[1].

Наступним не менше важливим загальнодержавним нормативним актом є Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р., в який було внесено багато поправок, але він залишається на сьогодні чинним та регулює державний нагляд за дотриманням правил пожежної безпеки при здійсненні господарської діяльності, а також з питань додержання відповідного рівня пожежної безпеки населенням. Закон, як і Конституція України, вважає життя та здоров'я людини пріоритетним принципом здійснення державного нагляду[6].

Також органи ДСНС спираються на положення Кодексу України про адміністративні порушення від 07.12.1984р., які передбачають штрафи для суб'єктів господарювання за порушення встановлених вимог пожежної безпеки та невиконання приписів органів ДСНС[7].

Важливе місце посідає Кодекс адміністративного судочинства України, який зазнав суттєвих змін у зв'язку з судовою реформою у січні 2018 року. Цим Кодексом передбачені особливості судового провадження у справах щодо порушень пожежної безпеки та застосування до порушників заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємства. У цих випадках рішення приймається виключно адміністративним судом, але саме за позовом територіального органу ДСНС[8].

Поряд з кодексами та законами слід згадати Наказ МВС України від 30.12.2014 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні», в якому визначені вимоги та критерії з пожежної безпеки до будівель, споруд різного призначення та інше, яких повинні дотримуватися суб'єкти господарювання, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та фізичні особи на території України[9]. Також суттєво впливає на державний нагляд за пожежною безпекою та регулює його Постанова КМУ від 05.09.2018 р. «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки Державною службою з надзвичайних ситуацій». Крім того, зазначені питання уточнює та координує Наказ МВС України від 02.11.2015 р. «Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки»[10].

Важливе значення в системі регулювання пожежного нагляду відведено Розпорядженню КМУ № 61-р «Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій» від 25.01.2017 р., де законодавець передбачає розв'язання проблем шляхом реорганізації деяких функцій системи нагляду в систему запобігання та профілактики пожеж, а також оптимізацію законодавства з питань державного нагляду з пожежної безпеки відповідно до Європейських стандартів. Реалізація Стратегії у життя дозволить створити збалансовану та ефективну систему державного нагляду, яка дієво захищатиме інтереси не тільки людини, але й суб'єктів господарювання[11].

Висновок. Отже, в Україні проведено кілька етапів реформування системи державного нагляду з пожежної безпеки, в результаті якої створено якісну нову систему законодавчих актів, що регулюють цю галузь.

Усі нормативно-правові акти з пожежної безпеки можна поділити на загальнодержавні, міжгалузеві, галузеві та нормативні акти підприємств, організацій та установ (далі - підприємства).

Прийняття КЦЗУ та втрата чинності деяких законів зумовило прогалини у законодавстві та потребу у подальшому науковому дослідженні і правовому регулюванні цього питання.

Одним із найновіших нормативно-правових з питань пожежної безпеки виступає «Стратегія реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій»,

прийнята Кабінетом Міністрів України в січні 2017 р., яка також зумовлює необхідність реформування цього органу влади задля усунення розбіжностей у законодавстві з метою запобігання виникнення пожеж та захисту інтересів як суспільства, так й самої держави.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 4646 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458. – (Із змін. та допов.).
2. Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 20/213 // Офіційний вісник України. – 2013 р., – № 5, – стор. 46, стаття 154
3. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 // Офіційний вісник України. – 2015 р., – № 102, – стор. 40, стаття 3514
4. Конституція України: затверджена Законом України від 28 червня 1996 року № 254к/96–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. (Із змінами)
5. Про затвердження Державної цільової соціальної програми забезпечення пожежної безпеки на 2012-2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2012 р. № 590 // Офіційний вісник України. – 2012 р., – № 50, – стор. 445, стаття 1968
6. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05 квітня 2007 р. № 877-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007 р., – № 29, – стор. 1001, стаття 389
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984 р., – № 51, – стаття 1122. (Із змін. та допов.).
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005 р., – № 35, / 35-36, 37 /, – стор. 1358, стаття 446. (Із змінами).
9. Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня 2014 р. № 1417 // Офіційний вісник України. – 2015 р., – № 26, – стор. 91, стаття 767
10. Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 2 листопада 2015 р. № 1337 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 99. – Ст. 3404.
11. Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61-р // Офіційний вісник України. 2017 р., № 13, стор. 38, стаття 373